

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Філософський факультет

Кафедра політології

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
філософського факультету
Комаха Л.Г.**

« » _____ 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НЕКЛАСИЧНА ПОЛІТИЧНА ТЕОРІЯ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
спеціалізація
вид дисципліни

**05 Соціальні та поведінкові науки
052 Політологія
Магістр
Політологія
Теорія політики
вибіркова**

форма навчання	денна
навчальний рік	<u>2017/2018</u>
семестр	I
кількість кредитів ECTS	6
мова викладання	українська
форма заключного контролю	залік

Викладачка: Тукаленко Інна Анатоліївна, к.ф.н., доцентка кафедри політології

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробниця: к.філос.н., доцентка кафедри політології Тукаленко І.А.

Затверджено

«_____» _____ 2017р.

Зав. кафедри політології

_____ (Цвях В.Ф.)

Протокол № ____ від «__» _____ 2017 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «_____» _____ 2017 року №__

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«_____» _____ 2017року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – ознайомити студентів із неklasичними підходами у тлумаченні політики та влади, що переосмислювали дані феномени в контексті історичних змін та трансісторичних характеристик. Сформувані методичні навички, що дозволять студентам орієнтуватися у сучасних змінах форм та змісту політики і влади.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

А) До початку вивчення цього курсу студенти мають володіти **знаннями** з кола базових для політології дисциплін: історії політичної думки, політичної філософії, фундаментальних концепцій та теорій політичної науки. Важливе розуміння студентами категорій і понять політичної науки, що є «родовими» для неї й мати уявлення про особливості їхнього витлумачення в різних концепціях.

Б) **Вміти** оперувати знаннями та інформацією стосовно виведення аналітичних суджень щодо функціонування політичного процесу, розрізнення режимних особливостей владних інтеракцій та виявлення прикметних властивостей системних змін у політичних цілепокладаннях та масштабах і методах політичної діяльності.

В) **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження щодо пошуку, критичного відбору та систематизації інформації як прикладного так і теоретичного характеру.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Неklasична політична теорія» належить до переліку дисциплін вибору ВНЗ та викладається у 3 семестрі магістратури. Вона базується на основних положеннях, зміст яких відображає сучасні наукові погляди на проблему реконцептуалізації класичної політичної теорії. Генеалогічний екскурс в добу помодерного зламу дає можливість розглянути культурно-політичні «сліди» постмодерну: релятивізм культури та універсалізму прав людини, переосмислення відмінного та спільного в умовах транскультурності й доби глобалізації, підваження диктату метанаративів істини, раціональності, емансипації людства, історичного прогресу тощо. Визначаються підходи і напрямки неklasичного осмислення політичного. Зокрема наголошується на екзистенціалістській версії політичного Георга (Дьєрдя) Лукача та Мартіна Гайдегера, на діяльнісній версії поняття політичного в теорії Г.Арендт та агоністичній версії політичного Ш.Муффа. З'ясовуються причини «виходу» політичного з усталених меж: деінституціоналізація політичних процесів, розотожнення політичних процесів з діяльністю політичних класів, надання політичної ваги неполітичним царинам – практикам повсякденності. Детально розглядається фукольдіанський підхід до витлумачення трансформацій влади, який одночасно слугує й методологією аналізу сучасних владних тенденцій та політичних трансформацій. Пояснюються ключові фукольдіанські категорії, як от: «мікрофізика влади»,

«дисциплінарна влада», «біовлада та біополітика», «влада-знання» та дискурсивні практики підкорення тощо. Висвітлюються новітні наукові тлумачення цих категорій та феноменів, що лежать в їхній основі. Зокрема особливе місце відводиться визначенню зв'язку між владою і дискурсом: виявленню домінування в мові та комунікації – зоднобіч, та влади мови – зінобіч (Р.Барт, Н.Луман, Т.ванДейк...). З'ясовуються як цифровий глобальний світ змінює фундаментальні політичні інституції, технології та траєкторії політичних процесів та конституює нові політичні практики та ідеї. Феномени цифрового глобального контролю, «смерть» ідеологій, «ерозії» держави та класів, еліптизації ядра політичних партій, «м'якої» сили, біополітичного правління, міноритизації політики, комерціалізації громадянства, «віртуалізації» політичного конфлікту тощо пояснюються крізь призму робіт Дж. Агамбена, У.Бека, Ж.Дельоза, М.Кастельса, Ж.Бодріяра, С.Жижека, Т.-В.Люка, Д.Дзоло, К.Крауча, М.Гарта й А.Негрі та ін.

4. Завдання (навчальні цілі) – глибоке опанування студентами за допомоги різних форм і методів (лекції, семінари, реферати, дискусії, самостійна робота та ін.) програмного матеріалу, засвоєння базових знань з підметових для даного курсу питань: постмодерні трансформації границь політики; дискурсивність влади (дискурсивні практики підкорення); мікрофізичний та дисциплінарний характер влади; постдисциплінарні трансформації глобалізованих суспільств. Врешті, студенти мають оволодіти новою критичною парадигмою «методологічного сумніву», що повинно сформувати навички критичного осмислення політичних подій та процесів як у реальному часі так і оцінках їхніх перспектив.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумков ій оцінці з дисциплі ни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Характерні ознаки посмодернізму як інтелектуального напрямку та соціального явища, цінності постмодерну та сутність постмодерних впливів на політику і владу	Лекція, семінар	Усна доповідь, Участь в обговоренні/д ебатах	5

1.2	Специфіку поструктуралістського підходу до тлумачення влади; ознаки «кризи» класичної політичної теорії та шляхи її реконцептуалізації	Лекція, семінар	Усна доповідь, есе	5
1.3	особливості комунікативного та дискурсивного розуміння влади, роль дискурсу у функціонуванні влади та основи дискурс-аналізу	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, аналітична розвідка	5
1.4	рівні та способи функціонування дисциплінарної влади	Лекція, самостійна робота	Есе	5
1.5	Нормалізоване суспільство як історичний прояв технології влади над життям. Особливості біополітичних трансформацій влади від XVIII століття до теперішнього часу.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, есе	5
1.6	сутність таких концептів як «смерть влади/панування», «кінець ідеології», «інверсія політики та не-політики», міноритизація політики, комерціалізація громадянства, «віртуалізація» політичного конфлікту, інфляція традиційного «капіталу» влади	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження, контрольна робота	15
Вміти:				
2.1	Орієнтуватися в широкому масиві текстів некласичного трактування політики та влади й виявляти їхні прикметні властивості	Лекції, семінари, самостійна робота	Усні доповіді, реферування з коментарями	5
2.2	Аналізувати причини та наслідки «мутацій» капіталізму й «інфляції» традиційних капіталів влади	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, пояснення до конспекту першоджерел	5

2.3	Критично осмислювати сучасні трансформації політичної сфери й виявляти як її об'єктивні джерела так і суб'єктивні впливи	Семінари, самостійна робота	Дебати, презентація самостійного дослідження	5
2.4	Здійснювати експертну оцінку дискурсивних практик (промов, програм, інтерв'ю, статей тощо) різних учасників політичного процесу на підставі застосування критичного дискурс-аналізу для розкриття зловживання, домінування та нерівності, що виявляють себе через ці дискурсивні практики	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
2.5	Виявляти тенденції змін в локальних та глобальних соціо-політичних процесах та давати фахову оцінку ймовірних наслідків від удавання до заходів сприяння чи запобігання цим тенденціям.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	5
2.6	Кваліфікувати певні події та процеси, громадські інтереси та потреби, індивідуальні та суспільні запити як елемент ширших феноменів чи суспільно-політичних мегатрендів. Наприклад, вироблення нових звичок здорового харчування та здорового способу життя в цілому у населення може бути проаналізована в контексті застосування біополітичних технологій влади, що продукує суспільні норми, економічно та політично вигідні державі.	Семінари, самостійна робота	Есе, доповіді, дебати, презентації	10
	Комунікація:			

3.1	Використовувати знання іноземних мов для аналізу іншомовного масиву професійних текстів, зокрема аудіо та відео матеріалів (електронних лекцій/курсів/диспутів/інтерв'ю тощо) для оволодіння актуальними знаннями, всебічного розуміння предмету дослідження	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, реферування з аналітичним коментарем	5
3.2	Демонструвати знання і мислення в дискусійному форматі, беручи участь у професійному обговоренні винесених тем на наукових семінарах, круглих столах, колоквиумах, дебатах тощо. Презентувати результати проведених досліджень будь-якої з тенденцій, що трансформують усталені уявлення/підходи/ процеси та інститути в сучасних умовах	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, есе	5
3.3	Оперувати інформаційними засобами, що сприяють у презентуванні результатів дослідження у систематизованому вигляді з використанням інфографіки тощо.	Семінари	Презентації	2
	Автономність та відповідальність:			
4.1	Самостійно знаходити та критично осмислювати наукові тексти неklasичного підходу в аналізі політики та влади	Самостійна робота	Усі види усних та письмових робіт	3
4.2	Самостійно виконувати усі види контрольних завдань, максимально уникаючи надмірного цитування, прихованих запозичень та інших видів фальсифікатів.	Семінари, самостійна робота	Колоквиуми, есе, контрольні роботи, презентації	5

4.3	Бути відповідальними у здійсненні наукових досліджень на всіх його етапах, від підбору джерел до винесення аналітичних суджень. Достовірність, всебічність та максимальна об'єктивованість дослідження мають визначати наукову сумлінність дослідника.	Семінари, самостійна робота	Усі види усних та письмових робіт	5
-----	--	-----------------------------	-----------------------------------	---

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	2.1	4.1	4.2
Програмні результати навчання		+			
			+		
			+		

7. Структура курсу: у курсі передбачено 1 змістовну частину. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів, з використання інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна заліком.

Курс в цілому присвячений висвітленню базових положень неklasичної парадигми в політичній теорії, зокрема: постмодерні трансформації границь політики; дискурсивність влади (дискурсивні практики підкорення); мікрофізичний та дисциплінарний характер влади; постдисциплінарні трансформації глобалізованих суспільств.

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу
4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Конспект першоджерел:

2 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

1 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень

4. Підсумкова письмова робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт

5. Есе, презентація

7-8 балів – студенти цілковито володіють матеріалом, вільно оперують знаннями з курсу та здатні включати їх в ширший науковий контекст. Також студенти мають демонструвати високу ступінь самостійності у виконанні цих завдань та, водночас, ґрунтувати свої твердження на науково-достовірній літературі.

5-6 балів – робота не має високого рівня самостійності, або ж містить неповні обґрунтовані твердження, проте демонструє достатню обізнаність із необхідним обсягом рекомендованої літератури

3-4 бали – робота частково розкриває проблеми та здебільшого реферативна за змістом.

1-2 бали - існують суттєві помилки в роботі, що є наслідком незасвоєння матеріалу. Робота носить компілятивний несистемний характер.

Оцінювання за формами контролю:

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Усна відповідь ¹		«3» x 9 = 27	«6» x 7 = 42
Доповнення, участь в дискусіях		«1» x 5 = 5	«3» x 5 = 15
Есе		«5» x 1 = 5	«7» x 1 = 7
Самостійна індивідуальна робота ²	Аналітична розвідка передбачає формулювання експертної оцінки дискурсивних практик (промов, програм, інтерв'ю, статей тощо) різних учасників політичного процесу на підставі застосування критичного дискурс-аналізу для розкриття зловживання, домінування та нерівності	«6» x 1 = 6	«8» x 1 = 8
	Презентація результатів проведених досліджень будь-якої з тенденцій, що трансформують усталені уявлення/підходи/ процеси та інститути в сучасних умовах	«5» x 1 = 5	«8» x 1 = 8
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

¹ у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 55% від семестрової кількості балів

³ Загальна кількість балів за самостійну індивідуальну роботу складає 50% від семестрової кількості балів, тобто мін. – 24 бали, максимум – 40 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку: підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру. Залік

виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Таким чином, підсумкова оцінка складається із суми семестрової кількості балів та підсумкової контрольної роботи

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) /залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано /Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Лекції	Семінари	С/Р
1	Генеалогія постмодерну: трансформації політичного дискурсу	4	2	12
2	Некласична політична теорія: засади та історія питання	4	2	12
3	Відхід від класичної моделі влади: постання “некласичних” політичних концепцій		2	14
4	Влада як відношення і комунікація	2	4	12
5	Мікрофізика влади як аналітика владних стратегій у світі повсякденности (Фукольдянська “мікрофізика влади”)	2	1	14
6	Дисциплінарна влада	2	4	12
7	Біовлада та біополітика. Влада-знання: технології продукування знання	4	2	14
8	Дискурс і влада	2	2	12
9	Політика і суспільство в умовах «пост»-постмодерну	4	2	12
10	Постдемократія: глобальні ставки – локальні	2	3	14

рецепти – загальні тенденції			
<i>Підсумкова контрольна робота</i>		1	
ВСЬОГО	26	26	128

Загальний обсяг – **180 год.**, в тому числі:

Лекцій – **26 год.**

Семінари – **26 год.**

Самостійна робота – **128 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Альтюссер Луи. Идеология и идеологические аппараты государства (заметки для исследования) // <http://magazines.russ.ru/nz/2011/3/al3.html>
2. Бек Ульрих, Власть и ее оппоненты в эпоху глобализма. Новая всемирно-политическая экономия. – М.: Прогресс-Традиция, - 2007.
3. Бурдьё П. О символической власти // http://ec-dejavu.net/p-2/Power_Bourdieu.html
4. Дейк Тёнван. Дискурс и власть: Репрезентация доминирования в языке и коммуникации. Пер. с англ. 2013. 344 с
5. Инглхарт Рональд. Постмодерн: меняющиеся ценности и изменяющиеся общества//http://www.polisportal.ru/files/File/publication/Starie_publicacii_Polisa/I/1997-4-2-Ingheheart_Postmodern.pdf
6. Крауч Колин. Постдемократия. – М.: Изд. домГос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 192 с.
7. МуффШанталь. Политика и политическое // <http://www.intelros.ru/readroom/politiko-filosofskij-ezhegodnik/pfe-1-2008/7259-politika-i-politicheskoe.html>
8. МуффШанталь. Постдемократия и постполитика// Режим доступа. Электронный ресурс: <http://gefter.ru/archive/10510>
9. Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство, сила. – К.:АКТА, 2003.
10. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці.– К.: Основи, 1998.–392 с.
11. Фуко Мишель. «Нужно защищать общество»: Курс лекцій прочитанных в Колеж де Франс в 1975-1976 учебном году. – Спб: Наука, 2005. – С.253-288; (Лекція від 17 березня 1976 року).

Додаткова:

1. Агамбен Д. Номосасер. Суверенная власть и голаяжизнь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.fedy-diary.ru/html/102012/18102012-03a.html>
2. Барт Р. Лекция // Избранные работы: Семиотика. Поэтика. – М.: Прогресс, 1989. – С. 545-574.
3. Гелд Девід. Демократія і глобальний порядок // Демократія. Антологія. / Упоряд. О.Проценко. – К.: Смолоскип, 2005. – С. 985-1024.
4. Гидденс Ентони. Ускользящий мир: как глобализация меняет нашу жизнь. – М.: Издательство «Весь мир», 2004. – 120 с.
5. ГЛИНОСДЖЕЙСОН.Радикальный демократический этос, или Что такое подлинное политическое действие?// <http://www.ruthenia.ru/logos/number/39/08.pdf>
6. Гьофе Отфрід. Демократія в епоху глобалізації. – Київ: ППС, 2002, 2007. – 436 с.

7. Делез Жиль. Общество контроля // <http://www.irms.ru/delez.html>
8. Джохадзе Игорь. Демократия после модерна. – М.: Практикс, 2006. 112 с.
9. Дзоло Данило. Демократия и сложность: реалистический подход - М.: Изд. домГос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 320 с. (С. 179-314, це IV I V розділи: «Еволюційні ризики демократії» й «Верховенство комунікації» та «Висновок. Нова модель демократії»)
10. Жижек С. Власть и цинизм // http://lacan.narod.ru/ind_lak/ziz21.htm
11. Иванов Дмитрий. Общество как виртуальная реальность // Информационное общество: Сб. – М.: ООО «Издательство И 74 АСТ. 2004. – С. 355-427.(http://lib.ru/POLITOLOG/ivanov_d_v.txt)
12. Казула Ф.П. Теория дискурса и дискурс-анализ: кактеории и символы формируют политику / Ф.П. Казула // Политическая наука. – 2009. – № 4. – С. 59-78.
13. Канетті Е. Маса и влада. – К.: «Альтернативи», 2001. – (Розділ: «Елементи влади»).
14. Крауч Колин. Пост-демократия. – М.: Изд. домГос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 192 с.
15. Луман Н. Власть. –М., 2001. – 256 с (Гл. I – «Влада як засіб комунікації»).
16. Люк В. Тимоті. Новий світовий порядок чи порядки неосвітів: влада, політика й ідеологія в інформаціоналізаційних глокальностях // Глобальні модерності / За ред. М.Фезерстоуна, С.Леша, Р.Робертсона; Пер. з англ. Т.Цимбала. – Київ: Ніка-Центр, 2008. – С.135-157.
17. Мак-Грю Ентоні. Транснаціональна демократія: теорії і перспективи // Демократія. Антологія. / Упоряд. О.Проценко. – К.: Смолоскип, 2005. – С. 1025-1050.
18. Моргун О.М. Критический дискурс-анализ в методологии политической науки / О.М. Моргун // Политическая лингвистика. – 2011. – № 3. – С. 122 – 128.
19. Мюллер Ян-Вернер. Споры о демократии. Политические идеи в Европе XX века. М. 2014. (Гл. 6)
20. Най Джозеф «Гибкая сила. Как добиться успеха в мировой политике». - М.: Тренд,2006
21. Фукуяма Френсіс. Наше постчеловеческое будущее. Последствия биотехнологической революции. М. 2004.
22. Хардт М., Негри А. Империя / Пер. с англ, под ред. Г.В.Каменской, М.С.Фетисова. – М.: Практикс, 2004 – (частина I – «Политическое устройство настоящего», особливо розділи 1.2 й 1.3) – С. 17-74.
23. Шевчук Д. Біополітика як парадигма розуміння феномену політичного <http://eprints.oa.edu.ua/3742/1/Shevchuk.pdf>